

बर्डफ्लु रोग नियन्त्रण र रोगथाम

– प्रकाश अधिकारी

कृषि तथा बन बिज्ञान विश्व बिद्यालय

रामपुर, चितवन ।

बर्डफ्लु पंक्षीहरुमा लाग्ने अति सङ्क्रामक एवं घातक सरुवा रोग हो । यो रोग एभिएन इन्फ्लुएन्जा भाइरस (Avian influenza Virus)ले लाग्ने गर्दछ । कम घातक बर्डफ्लुलाई (Low Pathogenic Avian Influenza (LPAI) भन्ने गरीन्छ, भने अति घातक बर्डफ्लुलाई (Highly Pathogenic Avian Influenza (HPAI) भनिन्छ । HPAI मुख्य गरी H₅N₁भाइरसले लगाउँछ । यो भाइरस पंक्षीहरुमा एकदम चाँडै सर्न सक्ने र ४८ घण्टाभित्र कुखुरा फार्मको ९० देखि १०० प्रतिशत कुखुरा मर्न सक्दछन् । हाँस र जङ्गली चराहरुमा भाइरस भएतापनि ती बिरामी नपर्न सक्छन् तर तिनले अरु पंक्षीहरुमा भाइरस सार्न सक्दछन् ।

नेपालमा कुखुरा व्यवसाय फस्टाउँदै गईरहेको अवस्थामा समय समयमा देखापर्ने बर्डफ्लु अहिले यस व्यवसायको प्रमुख चुनौतीको रूपमा देखा परेको छ । भर्खरै मात्र पोखराको खाल्डे मसिनाकी मिना परीयारले पालेका हाँस, कुखुराहरुमा H5N1 नामक बर्डफ्लु लागेको पुष्टि भएको छ । बि. स. २०६५ सालमा पहिलो पटक H5N1 नेपालमा देखिएको थियो भने बि.स. २०६९-२०७० मा यो रोगले महामारी रूप लिई नेपालको पोल्ट्री व्यवसायमा ठूलो क्षति पुऱ्याएको थियो । यो रोग अति छिटो फैलीने घातक सरुवा रोग हो । यो रोग लागिसकेपछि

उपचारपनि छैन त्यसैले यो रोग लाग्न नदिनु र लागि सकेपछि फैलिन नदिनु नै सबैभन्दा उत्तम उपाय हो ।

बर्डफ्लु सङ्क्रमिक क्षेत्रबाट अन्य क्षेत्रमा रोग फैलिन नदिने उपायहरू:

- बर्डफ्लु देखापरेको अवस्थामा त्यस क्षेत्र भित्रका कुनै पनि पंक्षीजन्य पदार्थहरू अन्य क्षेत्रमा ओसार पसार नगर्ने ।
- कुखुरा नष्ट गर्न आउने टोली र स्वास्थ्य टोलीहरूलाई बिरामी वा मरेका कुखुरा वा पंक्षी भएको स्थानको पहिचान गर्न मद्दत गर्ने साथै निसक्रमण गर्न सहयोग गर्ने ।
- यदि मानिसमा पनि रोग लागेको सङ्का भएमा स्वास्थ्य टोलीलाई तुरुन्तै जानकारी गराउने ।
- कुखुरा नष्ट गर्न आउने टोली नआएसम्म मरेका कुखुरा, हाँस, वा पंक्षी जथाभाबि हुन वा बच्चाहरूलाई खेलाउन नदिने ।
- संक्रमिक क्षेत्रलाई सरकारले रोग मुक्त क्षेत्र घोषण गरेर र व्यापार खुल्ला गरेपछि मात्र पंक्षी वा पंक्षीजन्य सामानको ओसारपसार गर्ने ।

रोगथामका उपायहरू:

१. आफ्नो फार्ममा जैबिक सुरक्षाका उपायहरू लागु गर्ने ।

- जङ्गली पंक्षीहरू आफ्नो फार्ममा पालेका कुखुरा, हाँसहरू संग सम्पर्कमा आउन नदिने ।
- हाँस र कुखुरालाई छुट्टाछुट्टै खोरमा पाल्ने र एकै ठाउँमा चर्ने नदिने ।
- भरप्रदो स्रोतबाट मात्र चल्ला, दाना र अन्य सामग्री भित्राउने ।
- बिरामी कुखुरालाई अन्य पंक्षीसंग लसपस हुन नदिने ।

- बजारमा बेचन लगिएका कुखुरा फिर्ता नल्याउने ।
- खोरमा पस्टा निस्कदा साबुन पानिले राम्ररी हात धुने ।
- मरेका हाँस, कुखुरा तथा सुली, प्वाँख आदि नथाभावी नफाल्ने ।

२. अबैध ओसार पसार नगर्ने नगराउने । कसैले अबैध पदार्थ ओसार पसार गरेको थाहा पाएमा सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिने ।

३. कुखुरा, हाँस वा अन्य पंक्षीहरुमा आकस्मीक रोग देखापरेमा वा मृत्यु भएमा तुरुन्तै नजिको पशुसेवा कार्यलय वा नजिकको भेटेरीनरी डाक्टरलाई जानकारी गराउने र खुल्ला हातले बिरामी वा मरेका कुखुरा नछुने ।